

Van Gogh som vejviser



"Den røde vingård", 1888

Så gik turen da lige til Sjælland, og jeg fik et ønske opfyldt! At møde Vincent Willem van Gogh's (1853-1890) billeder på Arken ved Ishøj. De har ikke været vist på en samlet udstilling i Danmark siden 1963 på Louisiana. Når van Goghs værker i så stor grad fascinerer skyldes det en lang række faktorer. For det første en særegen evne til at formidle et fokus på menneskets grundvilkår. Vi har os selv og hinanden og er givet en særlig natur hvor end i verden vi er født. Dernæst vidner van Goghs billeder om en fintfølelse menneskekundskab krydret med en tro på det guddommelige i både menneske og natur og dermed altings sammenhæng. Det guddommelige henter van Gogh ikke fra fremmede ej heller glæden ved at formidle naturens skønhed. Hans far var protestantisk præst og moderen en stor naturelsker, som hun dyrkede ved akvarelmaleri og tegning. Tanken var da også, at van Gogh ville følge i faderens fodspor og være lægmandsprædikant og havde mine- og landarbejdere, som mål for sin mission. Det blev dog moderens skrøbelige sind og amatørkunstnervirke som forplantede sig i van Gogh og gav ham verdensberømmelse efter sin død. Van Gogh nåede kun at sælge ét maleri i sin levetid, nemlig maleriet "Den røde vingård", fra 1888, som han solgte til en kvindelig kunstnerkollega. I dag kan maleriet ses på et kunstmuseum i Moskva.

Van Gogh blev født i Zundert i Holland, og skulle igennem mange stadier på livets vej, før kunsten fik førstepladsen. Som 15-årig blev han presset ud af skolen pga. økonomiske årsager, men beherskede på daværende tidspunkt fire sprog: fransk, tysk, engelsk og modersmålet hollandsk. Han blev ansat i sin onkels kunsthandel og efter tre år fik han arbejde på et galleri i London. Her forelskede Van Gogh sig hovedkulds i sin udlejers datter og friede til hende, men blev afvist. En kærlighedssorg, som kostede ham en lang rekonvalescensperiode, hvor han bl.a. smed alle sine bøger ud, med undtagelse af Biblen og tog en beslutning om at vie sit liv til Gud.

Efterfølgende fik van Gogh arbejde som ulønnet lærerassistent på en kostskole for drenge, som førte til et lønnet arbejde som lærer på en privatskole udenfor London hvor han fik lov til at prædike på skolen og i de nærmeste landsbyer. Van Gogh så dog ingen fremtidsmuligheder i dette arbejde og rejste hjem til forældrene hvor en onkel fandt arbejde til ham i en boghandel. Det var dog præstegerningen som trak i

ham og via en anden onkel der var præst, begyndte forberedelserne til dette studium. Van Gogh kunne dog ikke koncentrere sig om teologistudiet og søgte job som lægmandsprædikant i Belgien. Her fik han tilnavnet "Christus fra kulminen", hvor han prædikede, underviste og besøgte syge, men da kontrakten skulle fornyes, blev han afvist. Han fik da et nyt kald. Sideløbende med missionsarbejdet havde han længe tegnet og han besluttede sig for at vælge kunstnerarbejdet som en anden måde at tjene Gud på. I 1880 flyttede van Gogh til Bruxelles og tilsluttede sig kunstnermiljøet der.

Allerede i 1881 flyttede han hjem til forældrene igen, som var fortvivlede over deres søns vision om et kunstnervirke, men tillod alligevel van Gogh at modtage undervisning af endnu en onkel der var billedkunstner - Anton Mauve. På samme tid forelskede van Gogh sig i sin kusine, der netop var blevet enke. Men også denne tilnærmelse blev afvist og resulterede i, at van Gogh forlod barndomshjemmet igen. Senere, i begyndelsen af 1882 forelskede han sig i Sien Hoornik, som blev hans model og kæreste. Hun var tidligere prostitueret, gravid og havde en datter på 5 år. Familien var rystede, men van Gogh fastholdt en fælles tilværelse med hende og hendes barn en tid, men indså til sidst det umulige i at fortsætte forholdet.

Endnu engang tog van Gogh teltpælene op, og bosatte sig i Drenthe, men grundet ensomhed flyttede han tilbage til forældrene, som nu var bosat i Neunen. Forældrene led under van Goghs ukonventionelle livsførelse, men tillod ham at lave et atelier i tilknytning til deres hjem, hvor han senere opholdt sig permanent efter faderens død i 1885. Det var her det berømte værk "Kartoffelspiserne" blev skabt. Og kort tid efter forlod van Gogh Holland, og rejste til Antwerpen, hvor han begyndte på kunstakademiet, og kom ind i kunstmiljøet her. De traditionelle undervisningsmetoder appellerede dog ikke til van Gogh, og allerede i 1886 rejste han uanmeldt til Paris for at besøge broderen, Theo, som i årevis havde underholdt ham økonomisk via sin indtjening fra et job på et galleri der. Her introducerede Theo, broderen for de impressionistiske malere, Claude Monet og Emile Bernard og andre nytænkende kunstnere som Henri de Toulouse-Lautrec og Paul Gauguin. Det smittede øjeblikkeligt af på van Gogh's malerier, hvor lyset pludselig strømmede ind bl.a. via impressionisternes regnbuepalet, ligesom pariserlivet gjorde ham bekendt med japanske træsnit som også inspirerede ham. Især udviklede van Gogh et nært venskab med Gauguin.

De sidste tre år af sit liv bosatte van Gogh sig dog i Arles i Provence. Her besøgte vennen Gauguin ham. Et af van Gogh's hovedværker "Solsikker" var netop en gave til vennen. Besøget fik dog fatale konsekvenser, da kunstneriske uoverensstemmelser førte til et opgør som førte til et mentalt sammenbrud for van Gogh, der endte med at skære dele af sit ene øre af. Det næste års tid var van Gogh indlagt på psykiatrisk hospital, hvor han også malede og tegnede i et forrygende tempo og nogen af hans mest bevægende og stærkeste malerier så dagens lys, deriblandt "Soveværelset i Arles".

I 1890 var van Gogh en kort periode bosat i Auvers-sur-Oise, hvor den kunstinteresserede læge Paul Ferdinand Gachet førte dagligt tilsyn med ham, den sjælelige uligevægt affødte dog nye kriser, og i juli valgte kunstneren at tage sit eget liv.

Personligt, har jeg i ordets bogstavelige forstand fået van Gogh ind med modernismen, da en reproduktion af "Kirken i Auvers" fra 1890, skabt i netop hans sidste leveår, prydede væggen i mine forældres soveværelse. Som barn syntes jeg den var lidt uhyggelig, men en mørk himmel uden stjerner og en grå kirkebygning, matcher heller ikke et barns forestillinger om danske landsbykirker med vajende, danske flag foran. Det var verdenskunst. Det forstod jeg ikke dengang. Det forstår jeg nu.

Når man til daglig arbejder med unge og voksne som kæmper med at finde sin livsbane, kan det være godt at tænke på f.eks. van Gogh. Ikke alle finder sin metier ved første forsøg. Der er langt flere mennesker end vi ofte forestiller os, som kæmper med valg og fravalg hvor familie og venner mister tålmodigheden med

ensomheden til følge. Lad det ikke ske. Lad os følge unge nænsomt på vej med kærlighed og vid, hvor snoet vejen end kan opleves. Hvad skulle van Gogh have gjort uden sin brors støtte og kærlighed?



"Kirken i Auvers", 1890